

SZABAD DEMOKRATÁK SZÖVETSÉGE

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ

Országgyűlés Hivatala

Irományszám: T/10420/1.

Érkezett: 2004 MAJ 27.

*A T/10420 számú törvényjavaslat
indokolásának pontosítása!*

Dr. Szili Katalin
az Országgyűlés elnöke
részére
Helyben

Tisztelt Elnök Asszony!

Az önkényuralmi jogsértések népszerűsítése elleni hatékonyabb fellépéshez szükséges egyes törvénymódosításokról szóló T/10420 számú törvényjavaslat indokolását pontosítani kívánom.

A törvényjavaslat pontosított indoklását mellékelten csatolom.

Budapest, 2004. május 27.

Dr. Eörsi Máttyás
SZDSZ

A T/10420 SZ. TÖRVÉNYJAVASLAT PONTOS INDOKOLÁSA

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Az Országgyűlés által 2003. december 8-án a T/5179. számú törvényjavaslat alapján elfogadott, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló törvényt előzetes normakontroll keretében az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság azonban azt is megállapította, hogy Magyarország nemzetközi kötelezettségeinek tesz eleget azzal, hogy megteremti a gyűlöletbeszéd szankcionálását biztosító jogi szabályozást:

Idézzük az Alkotmánybíróság határozatának indoklásával:

A Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 20. cikkének 2. pontja az izgató beszéd tiltását követeli a részes államoktól: „Törvényben kell megtiltani a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat.”

A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló, New Yorkban, 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény 4. pontja alapján a részes államok

„a) Törvény által büntetendő cselekménnyé nyilvánítják a faji felsőbbrendűségekre vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve;

b) Törvényellenessé nyilvánítanak és betiltanak minden olyan szervezetet, valamint szervezett és minden egyéb propagandatevékenységet, amely a faji megkülönböztetést előmozdítja vagy arra izgat, az ilyen szervezetekben vagy tevékenységben való részvételt pedig törvény által büntetendő cselekménynek tekintik;

c) Nem engedik meg, hogy országos, vagy helyi hatóságok vagy közintézmények a faji megkülönböztetést előmozdítsák vagy arra izgassanak.”

Azonban nemcsak az ENSZ keretei között létrejött nemzetközi egyezmények, hanem az Európa Tanács és az Európai Unió egyes intézményei által kibocsátott dokumentumok is különös figyelmet fordítanak a rasszizmus és a gyűlöletbeszéd elleni fellépésre. „[a] nemzeti jogrendszernek és gyakorlatnak lehetővé kell tennie azt, hogy a bíróságok figyelembe vegyék, hogy a gyűlöletbeszéd egyes esetekben olyan sértő lehet az egyénekre vagy csoportokra nézve, hogy ezért nem élvezzi az Emberi jogok európai egyezményének 10. cikke által egyéb véleménynyilvánítási formáknak biztosított védelmet.”

Az Alkotmány 61. § alapján „a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra...”

Az Alkotmány ezen rendelkezése a demokrácia egyik legfontosabb értékét foglalja magában és nem tudunk elképzelni olyan Alkotmány módosítást, amely ezt az alkotmányos alapjogot bármilyen formában csorbítaná.

Azonban amikor fontosnak tartjuk, hogy az eltérő vélemények szabadon megnyilvánuljanak, nem fogadhatjuk el, hogy az egyik alapvető emberi szabadságjoggal takarózva másik alapvető emberi jogot, az emberi méltósághoz való jogot egyes csoportokra vonatkozóan szabadon, minden következmény nélkül megsértsenek. Ennek Magyarországon tipikus elkövetési módja az, amikor a

huszadik század önkényuralmi rendszerei által alkalmazott jogfosztásokat, jogkorlátozásokat, emberiség ellen elkövetett bűnöket nagy nyilvánosság előtt népszerűsítene, vagy helyeselnék, támogatnák.

Tudjuk, hogy minden a szóval kezdődik. A gyűlölet vagy önkény szavával amellet, hogy esetleg új ordas eszmék alapját vetik meg és felháborodást keltenek minden jóérzésű emberben, mérhetetlen fájdalmat, megaláztatást okoznak azoknak a honfitársainknak, akik vagy akiknek szerettei szenvedő alanyai voltak a gyűlöletnek és az önkénynek.

A hatályos törvények ma is szabnak alkotmányos korlátokat a vélemény nyilvánítás szabadsága elé, ilyen a rágalmazás és a becsületsértés büntetőjogi és polgári jogi szankcionálása. Az Alkotmánybíróság instrukcióinak megfelelően hasonló keretben javasolja a törvényjavaslat a gyűlöletbeszéd szankcionálását is.

Tiszteletben tartva az Alkotmánybíróság döntését, figyelembe véve továbbá azt is, hogy a jogi keretek arányosan kerüljenek alkalmazásra, a javaslat azt célozza, hogy a polgári jog illetve a kirívó esetekben a szabálysértési jog szabályai szankcionálják ezt a magatartást.

A jelenleg hatályos szabályozás nem teszi lehetővé, a becsmért kisebbségi csoport tagjai számára a csoportot érintő becsmérlő kijelentések ellen fellépve a perindítást.

A javaslat a nemzetközi jognak megfelelő arányos jogi eszközöknek a következőket tekinti: a Polgári Törvénykönyvben a sérelemdíj intézményének bevezetése, illetve a becsmért csoport bármely tagjának biztosított perlési lehetőség, másrésztől egyes, fokozottan veszélyesnek ítélt magatartások esetében a szabálysértési szankciók alkalmazhatósága.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1.§-hoz

Ez a rendelkezés a személyhez fűződő jogok megsértése esetén lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a felróható magatartás súlyosságával arányban álló sérelemdíjat állapítson meg a sértett számára. A sérelemdíj mértékére nézve tarifa nem létezik. Minden egyes ügyben külön-külön kell a bíróságnak – az eset összes körülményeit mérlegelve – megállapítani, hogy mekkora az az összeg, amely az okozott sérelem kompenzálására alkalmas, mi áll arányban a felróható magatartás súlyosságával.

A 2-3. §-hoz:

Jelenleg a személyhez fűződő jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni. Ez a szabályozás gátolja a jogok érvényesítését akkor, ha a csoporthoz tartozó egyén joggal érzi magát megalázva, emberi méltóságában súlyosan sértve azáltal, hogy a csoportot olyan ismérveken alapuló becsmérlés éri, amelyek nem az egyén szabad választásán alapulnak, és amelyek szerint alkotmányosan még különbséget sem szabad tenni emberek között.

A törvényjavaslat ilyen esetekben az adott csoporthoz tartozó bármelyik személyt feljogosítja a perindításra a csoportot ért sérelem okán, a perlésre jogosultak között törvényen alapuló jogosulti egyetemlegességet létrehozva.

A 4.§-hoz

Javaslatunk szerint a jövőben szabálysértési eljárást von maga után az a magatartás, amely egyes önkényuralmi korszakok jogfosztó gyakorlatát vagy az emberiség ellen elkövetett bűnöket helyeseli vagy támogatja, annak alkalmazását javasolja, illetve azokat követendő magatartásként jeleníti meg. A legtöbb európai ország valamilyen módon szankcionálja azokat a – egyébként kifejezett becsmérést akár meg sem valósító – megnyilvánulásokat, amelyek az önkényuralmi jogfosztások, jogkorlátozások, végső soron az emberiség elleni bűnök helyeslését vagy támogatását jelentik. Álláspontunk szerint a szabálysértési szankció alkalmazása alkotmányosan is arányban áll azzal a vélemény-korlátozással, amelyet megvalósít.

Az 5.§-hoz

Hatályba léptető rendelkezések.

Budapest, 2004. május 27.

Dr. Eörsi Máttyás
SZDSZ